

Warszawa, 10.12.2013

W Polsce działa ponad 16 tysięcy Ochotniczych Straży Pożarnych, zrzeszających ponad 690 tysięcy osób. Na wsiach i w małych miasteczkach to często największy społeczny kapitał.

Działalność OSP koncentruje się głównie na terenach wiejskich i ma lokalny wymiar – trzy czwarte Ochotniczych Straży Pożarnych nie wykracza ze swoimi działaniami poza granicę powiatu. Czy zajmują się tylko gaszeniem pożarów?

– Pomimo faktu, że większość strażaków za swoją główną działalność uznaje tylko i wyłącznie ratownictwo i ochronę przeciwpożarową, to **Ochotnicze Straże Pożarne zajmują się również sportem, edukacją i wychowaniem oraz kulturą** – mówi Piotr Adamiak ze Stowarzyszenia Klon/Jawor, współautor raportu o Ochotniczych Strażach Pożarnych. – Choć dla większości strażaków jest to działalność dodatkowa, to z pewnością ma ona duże znaczenie w małych, lokalnych społecznościach.

Ponad połowa OSP uczestniczy w zawodach sportowo-pożarniczych, a niemal połowa prowadzi Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze. Co dziesiąta straż sprawuje pieczę nad Izbą Tradycji, a co dwudziesta ma orkiestrę. W sumie Ochotnicze Straże Pożarne skupiają około 20 tysięcy muzyków! Członkowie OSP pomagają też w organizacji imprez masowych: lokalnych uroczystości, festynów, świąt – uczestniczy w nich prawie połowa jednostek.

Społeczne zaangażowanie strażaków

Typowa OSP zrzesza przeciętnie 33 osoby, z których w działalność aktywnie angażuje się nieco ponad trzy piąte z nich (to więcej niż w przypadku innych stowarzyszeń). **Zdecydowana większość członków OSP to mężczyźni (92%)**, jednak można się spodziewać, że rola kobiet w życiu OSP będzie rosła – wśród członków Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych stanowią one już jedną trzecią. **Członkowie OSP pracują społecznie**. Ogółem aż 90% osób zaangażowanych w działalność to członkowie pracujący nieodpłatnie na rzecz swojej jednostki. Zgodnie z Ustawą o ochronie przeciwpożarowej za udział w akcjach ratowniczych i szkoleniach strażakom przysługuje ekwiwalent pieniężny od gmin.

– Oczywiście trzeba pamiętać, że akcje ratownicze i szkolenia to tylko część działalności OSP, a strażacy angażują się również w inne przedsięwzięcia, za które ekwiwalent nie przysługuje. Ponadto część strażaków dobrowolnie zrzeka się przysługującego im świadczenia – mówi Piotr Adamiak.

Finanse Ochotniczych Straży Pożarnych

Możliwości pozyskiwania funduszy na działalność OSP są dużo większe niż w przypadku innych stowarzyszeń czy fundacji. Oprócz gminnych źródeł finansowania ustawa o ochronie przeciwpożarowej przewiduje bowiem pieniądze dla OSP także ze środków budżetu państwa innych jednostek samorządu terytorialnego oraz z dochodów instytucji ubezpieczeniowych. Poza tym OSP, będąc stowarzyszeniami, mogą ubiegać się o małe granty lub startować w otwartych konkursach ofert zgodnie z przepisami Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Budżet przeciętnej Ochotniczej Straży Pożarnej wynosi jednak zaskakująco mało – zaledwie 5,5 tysiąca złotych. Decydują o tym przepisy prawne, powodujące, że w większości przypadków transfer środków z gmin nie jest dla OSP przychodem i nie jest księgowany w jej budżecie.

Najpopularniejszymi źródłami przychodu pozostają dla OSP źródła samorządowe oraz składki członkowskie, choć waga tych ostatnich w budżetach straży jest raczej niewielka.

Więcej informacji na temat Ochotniczych Strażach Pożarnych: specyfiki ich funkcjonowania, uwarunkowań prawnych, sposobów finansowania w [raporcie badawczym Stowarzyszenia Klon/Jawor](#)